

Jiráskova Hronova

ČÍSLO 10

14. SRPNA 1999

POSLEDNÍ SLOVO

Kdybych se pokusil vyjádřit úroveň 69. Jiráskova Hronova graficky, pak by to asi byla jakási přírůstka s drobnými výkyvy nahoru a dolů. S jedinou výjimkou, kdy by se objevil prudký a kolmý vzestup vzhůru, o němž bude řeč za malý okamžik. Měli jsme Jiráskovy Hronovy, které by v této grafické podobě kmitaly v neobyčejných vzestupech i propadech, to znamená, že tu byly inscenace, nad nimiž jsme skoro jákali, ale také inscenace, po jejichž spatření padala ta proslavená otázka: Kdo to sem poslal? Tím chci říci, že ta letošní přírůstka vyjadřuje velmi vyrovnanou úroveň, kde chybí jak ta slavná vítězství, tak i velké pády. Možná, že je to náhoda. Ale už před časem jsem si v jistém ohlednutí za jistou částí vývoje českého amatérského divadla dovolil použít slovo zklidnění. Chtěl jsem tím naznačit, že zmizely velké výboje, velké experimenty a právě i vítězné vpády na dosud nedobytá území, a že se vše jako by koncentruje na pozicích, které už jsou známy, vyzkoušeny. V tomto smyslu i letošní Jiráskův Hronov takovou tendenci potvrdil. Myslím, že nejspíše je to zřetelné na některých inscenacích, které přišly ze Šrámkova Písku, především na inscenacích Ze života hmyzu a Maryši. Kdysi byl Písek doménou alternativního divadla, letos obě tyto inscenace byly jistě poznamenány řadou neobvyklých postupů, ale v zásadě už od dramaturgie až konečnou k samotnému tvaru jsme se pohybovali na půdě interpretačního divadelního jazyka.

Stejně tak asi není náhodou, že se objevil „velký“ činoherní repertoár: Tři sestry, Služky, Tango. Konečkonců i Rodina Tottů patří do dramaturgické linie, která před určitou dobou byla jakousi vizitkou proudu absurdního divadla. Návrat k těmto titulům zřejmě signalizuje vůli a snahu objevit pro současnost hodnoty, které v této linii dramatické tvorby jsou takřka již trvale uloženy. Můj profesor dramaturgie, velký český dramaturg František Götze, nám vždycky říkával, že klasická je ta divadelní hra, která se vyznačuje tím, že je v ní velká lidská hodnota, která je „ukazatelem“ na ciferníku lidských hodnot. Zdá se, že ten repertoár, o němž je nyní řeč, nabízí právě tyto hodnoty a vlastně tak české amatérské divadlo na 69. Jiráskově Hronově vrací k jistotě, kterou činohra má ve svém věku po tisíciletí: jde o situaci člověka, který své bytí ve světě musí řešit jako velký problém. Ostatně - inscenace A Ježíšek už dávno ... nebyla ničím jiným, než rovněž snahou rozvinout takový obraz mnoha lidských osudů a její nejvládnější síla spočívala v tom, že amatérismus tu našel výraz v hlubokém vnitřním přesvědčení o síle lidství.

Přišel čas, abychom se podrobněji zmínili o jednom prudkém výkyvu, kdy křivka vyjadřující úroveň současného Hronova prudce stoupla. Jde tu o velký ohlas, o naprosto živou a dynamickou komunikaci mezi hledištěm a jevištěm, kterým se vyznačovala inscenace Ježíšek. Samozřejmě tahle inscenace má na své straně řadu předpokladů, aby takového ohlasu a takové komunikace dosahovala. Už třeba jenom tím, že jde o druh divadla, který je v této době tak ohromně oblíbený a slaví velké úspěchy i na profesionálních scénách - muzikál. Bylo by zajisté s podivem, kdyby amatérské divadlo nějakým způsobem na oblíbenost muzikálu nezareagovalo. Ale asi bychom se dopustili zjednodušení, kdybychom ten velký divácký ohlas sváděli jenom na úspěšnost a popularitu muzikálu. Je tu ještě cosi, co nelze přehlédnout. Ona síla, posedlost, temperament, radost a neobyčejná chuť hrát divadlo, které má těch pět dívek na jevišti. A tohle všechno přeskakuje do jeviště a my jako diváci začínáme všechny tyto vlastnosti sdílet. Ostatně myslím si, že tento Jiráskův Hronov byl do značné míry o společném sdílení jeviště a hlediště. Vždyť Maryša z Vyškova nebyla vlastně o ničem jiném. Především představitelka titulní role byla přímo klasickou demonstrací herectví, jehož podstatou je

bytí v situaci. To znamená, že se dokázala naprosto věrohodně vcítit do všech klíčových situací, kterými postava Maryši prochází, a naprosto komplexně, jinak řečeno celým svým tělem a celou svou duší je chápát, je realizovat jako naprosto konkrétní záležitost. A v té chvíli se dalo zapomenout na všechna další různá problematická řešení této inscenace a sdíleli jsme jeden velký tragický ženský osud. Vypadá to skutečně tak, že sdílení, které ostatně bylo vždycky velkou zbraní amatérského divadla a které velice často překlenuvalo všechny jiné nedostatky jevištní realizace, se čím dále tím více dostává na pořad dne. Asi na vyšší úrovni než v těch inscenacích, kde překonává jenom nedostatky. Zřejmě se stává součástí velmi cílevědomé práce, v níž nechybí intelektuální operace a jistý racionální záměr. Dá se to ukázat i na takových představeních, kterými se na letošním Hronově prezentovalo loutkové divadlo. Bio Desillusion je vlastně drobná hříčka, ale chytrá a nápaditá. Oceňujeme na ní jednotlivé nápady, gagy, vtipy. Ale zároveň sdílíme cosi, co se dá nazvat atmosférou počátku tohoto století, a najednou od jednotlivých nápadů inscenace dospívá k celku, který nás alespoň letmo nutí těsně před začátkem nového tisíciletí změřit tu dráhu, již jsme urazili od roku 1900. Kašpárek chodí pěšky je potom záležitostí, která se na jedné straně vyznačuje neobyčejně chytrým, promyšleným humorem, jenž dovede velmi bezpečně pracovat s několika motivy, splétat je a gradovat. V tomto smyslu je to řečnické inscenace především zábavná a lehkonohá. Ale jakmile začneme sdílet to jevištní dění v samotném materiálu loutek, jakmile se poddáme jevištní akci v té zvláštní umělosti, které může dosahovat jenom loutkové divadlo, potom jde o cosi více, o jakousi velmi zvláštní oscilaci mezi tradičními pohádkovými motivy a jejich obracením naruby a v tom okamžiku tu vzniká velmi pozoruhodný a ne tak častý svět.

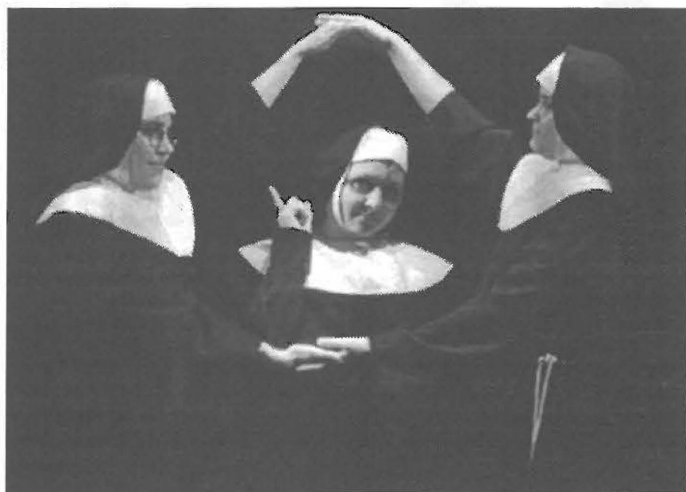
Jestliže jsem se soustředil tolik na problematiku sdílení, pak je to proto, že jsem čím dále tím více přesvědčen - a už jsem to konečně před chvílí napsal - že se amatérské divadlo vrací v tomto směru k jedné ze svých základních a tradičních kvalit. Že tedy ta cesta k velkým lidským hodnotám se čím dále tím zřetelněji projevuje tímto způsobem. Není po mém soudu skutečně náhodou, že Tři sestry v českolipské inscenaci téměř rezignovaly na jakékoliv vnější symboly, že tu zůstaly jenom panenky, které existují na této bázi a potom dekorace, jež na konci padá. Jinak však jde o inscenaci velmi soustředěnou na jednotlivé postavy, neefektivně precizující a realizující jednotlivé situace, a tedy ve svém celku nakonec o inscenaci, kde sice najdeme většinu Čechovových témat, ale především opět sdílíme osudy lidí, kteří žili nešťastně. Velmi jasně to ukazuje závěr celé inscenace. Čechovův text předepisuje doslova Tři sestry, které opuštěny zůstávají na zahradě svého domu, jednou provždy je rozbit jejich sen o změně života. V českolipské inscenaci padne dekorace a sestry Prozorovovy, jež jsou k nám obráceny zády, vykouřené sice do černého jeviště, ale vykouřené. To, že kamsi jdou, je čímsi, co smysl Čechovova závěru posouvá. Můžeme to interpretovat různým způsobem. Zjednodušeně řečeno, pesimisticky i optimisticky. Ale tato interpretace se nikdy nemůže s definitivní platností odehrát na bázi přesné racionální analýzy, ale jenom na principu porozumění, které je sdílením onoho nešťastného života těchto tří krásných a ušlechtilých žen. Tady jsme na té vyšší úrovni sdílení, která už nezastírá jenom nedostatky amatérských představení, ale která se snaží o hlubší pochopení lidských životů, situací člověka.

A jsme tu konečkonců možná i u příčiny onoho zklidnění, neboť samo sdílení lidských osudů si vyžaduje ponoru, který se může zrodit zřejmě jenom z velkého soustředění. Jestliže odtud nahlížím 69. Jiráskův Hronov a onu přírůstku, která graficky může vyjadřovat celkovou úroveň této celostátní mezidruhové přehlídky, pak si myslím, že je to přírůstka, jejíž smysl je pozitivní.

Jan Císař

Už jenom krátké obrazové ohlédnutí za 69. Jiráskovým Hronovem

VÝCHODOČESKÁ PLYNÁRENSKÁ
a.s. Hradec Králové

a.s. Náchod

VÝCHODOČESKÁ ENERGETIKA a.s.
Hradec Králové

IDA
BÉLOVESKÁ KYSEŘKA